

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี

Product Design for Mixed-Alternative Tourism in a Community: A Case Study of
Baan Kao Din High Stay Community Enterprise, Sriracha District, Chonburi Province

Received 22 January 2025
Revised 22 July 2025
Accepted 1 August 2025

พนทิพย์ วรรณนะศิริินทร์ รังสิตสวัสดิ์¹

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ของวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี และ 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ร่วมกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยอ้างอิงหลักการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม (Participatory Development) และแนวคิดการออกแบบประสบการณ์ (Experience Design) ผลการวิจัยพบว่า 1) การท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนต้องอาศัยทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน และโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว และ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบในกิจกรรมต้นแบบ “Food & Fun @ Chaiyo Farm” ที่นำเสนอการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อาทิ การทำไวน์มัลเบอร์รี่ น้ำพริกกะปิ และน้ำพริก ลุยสวนสมุนไพร ซึ่งช่วยเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผ่านการบริโภคผักออร์แกนิก และกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะจากธรรมชาติ เช่น การทำผ้าย้อมสีจากใบไม้ ซึ่งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนนั้นช่วยเสริมสร้างประสบการณ์เชิงคุณค่าระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน จากการศึกษาพบว่าชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความหมาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มองหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่และมีเอกลักษณ์ ส่งผลให้เกิดการสร้างงานและรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน โดยการประเมินความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมพบว่ามีระดับพึงพอใจในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับสูง ทั้งด้านสถานที่ บริการ และกิจกรรม แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้สามารถสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้แก่ชุมชนในระยะยาว อีกทั้งยังสามารถเป็นต้นแบบและขยายผลสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสาน, วิสาหกิจชุมชน, การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การมีส่วนร่วม, ความยั่งยืน

¹ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

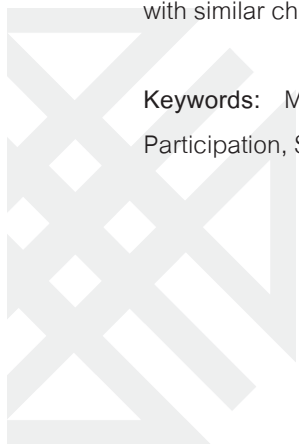

Abstract

Tourism plays a vital role in driving the economy and generating income for communities. This research aims to 1) study the development approach of mixed-alternative tourism that aligns with the local resources of the Baan Kao Din High Stay Community Enterprise, Sriracha District, Chonburi Province, and 2) develop tourism-supporting products with a focus on community participation and sustainable use of resources. A mixed-methods research design was employed, comprising qualitative data collection through interviews, focus group discussions, and observation, along with quantitative data from questionnaires. The data were analyzed based on principles of participatory development and experience design.

The results revealed that: 1) an appropriate model of mixed-alternative tourism for the community context requires sustainable utilization of local resources, community engagement, and infrastructure that supports tourism; and 2) the development of a prototype activity, “Food & Fun @ Chaiyo Farm,” offered learning and experiential opportunities through activities such as the creation of local products—mulberry wine, shrimp paste chili dip, and herbal chili paste—which helped connect tourists with the community’s way of life. Additional activities included health promotion through organic vegetable consumption and creative art workshops using natural materials, such as eco-printing with leaves, which promote meaningful experiences and the sustainable use of local resources. The study found that the community could develop high-quality and meaningful tourism products that meet the needs of tourists seeking unique and authentic experiences. This has led to job creation and additional income for local residents. Satisfaction evaluations from participants showed a high level of satisfaction across areas including location, service, and activities. The proposed product development approach can foster long-term resilience for the community and serve as a practical model for expanding mixed-alternative tourism in other communities with similar characteristics.

Keywords: Mixed-Alternative Tourism, Community enterprise, Product development, Participation, Sustainability

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมากสำหรับเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้และสร้างงานมากมายในหลายประเทศทั่วโลก การมีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มั่นคงและเจริญเติบโตจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ของชาติ ส่งผลให้นโยบายและกลยุทธ์เพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่กระตุ้นให้มีการบริโภคทางด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น ในขณะที่นักท่องเที่ยวและผู้บริโภคนั้นมีความต้องการและความสนใจที่หลากหลายต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น ความต้องการประสบการณ์ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม การผสมผสานระหว่างรูปแบบของการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนซึ่งกลายเป็นแนวโน้มที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบัน จากปัจจัยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น จึงก่อให้เกิดการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวให้เกิดเป็นแหล่งทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์เพื่อเป็นแหล่งรายได้ให้เกิดขึ้น

แนวทางของการจัดการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานนั้นได้รับการอธิบายและใช้งานในวงการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางที่อธิบายแนวทางการท่องเที่ยวที่ผสมผสานกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลายและครบวงจรในระหว่างการเดินทางของนักท่องเที่ยว เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่คัดสรรรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับทรัพยากรของพื้นที่ สามารถสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และน่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยพิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ซึ่งเหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ

วิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี เกิดจากการรวมกลุ่มใหม่ของสมาชิกที่มีแนวคิดที่จะพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน ผ่านกิจกรรมชุมชนที่ได้ริเริ่ม เรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพเฉพาะตนที่มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ทั้งการพัฒนาการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การผลิตสินค้าผ้าปักมือ และการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นภายในชุมชน แต่แนวคิดดังกล่าวยังไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับด้านการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ โดยพบว่า มีปัจจัยที่มีอิทธิพลและปัญหาต่าง ๆ ทั้งการวางแผนและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชน โครงสร้างพื้นที่ที่เป็นปัจจัยสำคัญเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่ดีและมีคุณภาพในการใช้บริการ การสร้างแผนการตลาดที่เหมาะสม การเพิ่มคุณค่าให้กับประสบการณ์ท่องเที่ยว การจัดการการเรียนรู้และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความร่วมมือในชุมชนและการทำงานร่วมกันหน่วยงานภายนอกที่สามารถส่งเสริมความเข้มแข็งและการพัฒนาในชุมชนใหม่ได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สู่การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากข้อมูลความสำคัญของที่มาและปัญหาข้างต้น จึงเป็นที่มาของโครงการวิจัยนี้ที่มุ่งเน้นเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานที่จะสอดคล้องกับทรัพยากร

ของพื้นที่ที่มีอยู่ให้เหมาะสมโดยมีวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นชุมชนที่จัดตั้งขึ้นใหม่ และมีคุณสมบัติด้านกายภาพ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม รวมถึงพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน และเป็นแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นด้วยการบูรณาการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี

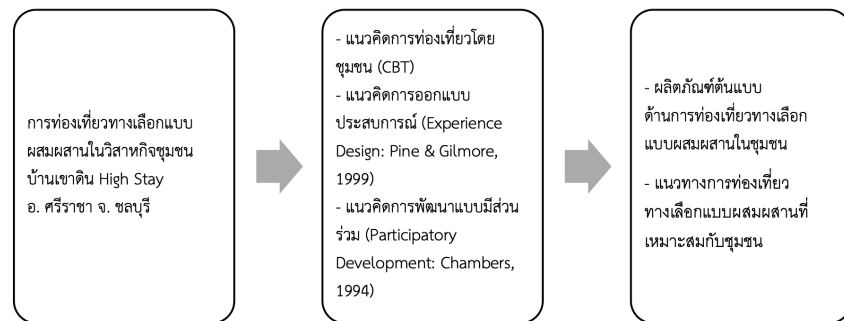
คำถามวิจัย

1. องค์ประกอบสำคัญใดบ้างเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานสำหรับชุมชน
2. วิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในลักษณะใด
3. แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานสำหรับวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี เป็นอย่างไร

คำถามวิจัย

การศึกษาและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานสำหรับวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดหลัก 3 ประการ ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ผสานกับแนวคิดการออกแบบประสบการณ์ (Experience Design: Pine & Gilmore, 1999) และแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Development: Chambers, 1994) โดยกรอบแนวคิดนี้ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนบ้านเขาดิน High Stay ซึ่งเน้นองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน

และการจัดโครงสร้างและประสบการณ์ที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน กรอบแนวคิดนี้ใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมต้นแบบและผลการประเมินความพึงพอใจ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ฝนทิพย์ วรรณนะศิริวัชร รังสิตสวัสดิ์, 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ซึ่งเป็นวิจัยที่มุ่งเน้นการนำผลจากการรวบรวมข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน โดยมีวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี เป็นพื้นที่ตัวอย่างที่มีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนและปรับปรุงความเป็นอยู่ของสมาชิกของชุมชนให้ดีขึ้น โดยงานวิจัยนี้ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การกำหนดประชากร และเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เลือกใช้การวิจัยประยุกต์ (Applied Research) โดยแบ่งประเภทงานวิจัยตามวัตถุประสงค์คือ การมุ่งนำผลมาใช้ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชนให้ดีขึ้น และมุ่งนำผลจากการวิจัยมาให้เกิดประโยชน์ (สินธะวา คามดิษฐ์, 2556) ซึ่งใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ที่มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Documentary Research) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยประกอบด้วย 2 วัตถุประสงค์ ได้แก่

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานโดยชุมชนสำหรับวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้ข้อมูลจากสมาชิกชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสาน และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวสำหรับวิสาหกิจชุมชน การระดมสมอง (Brainstorming) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ร่วมกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สำหรับการพัฒนาและออกแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานโดยชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับการใช้ในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจจากผู้ร่วมกิจกรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพจากความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้ใช้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

- 1) ตัวแทนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี จำนวน 2-5 คน
- 2) กลุ่มนักศึกษาด้านการออกแบบ จำนวน 3-6 คน

โดยพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการเลือกตัวอย่าง ตามสะดวก (Convenience Sampling) ที่เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลสำคัญ สะดวก และรวดเร็วในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับแนวทางในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานโดยชุมชน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยนี้เป็นทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งใช้ข้อมูลจากสมาชิกชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกต (Observation) และการสัมภาษณ์ (Interview) ความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจจากผู้บริโภค

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตัวอย่าง คือ

- 1) ตัวแทนนักท่องเที่ยวผู้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวตัวอย่างโดยวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี จำนวน 5-10 คน

โดยพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการเลือกตัวอย่าง ตามสะดวก (Convenience Sampling) ที่เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลสำคัญ สะดวก และรวดเร็วในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับแนวทางในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบ

ผสมผสานโดยชุมชนและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) การสังเกตการณ์ (Observation) การระดมสมอง (Brainstorming) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยว

1.2.2 การสังเกต (Observation) ใช้วิธีสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยนักวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน การประชุม และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

1.2.3 การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อกำหนดแนวทางและแนวคิดที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน

1.2.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างแน่นอน เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็น ทศนคติ และความต้องการของสมาชิกชุมชน โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

1.2.5 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้รับการคัดเลือก โดยมีผู้ดำเนินการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยว

1.2.6 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนา

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและผลงานการออกแบบในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชนบ้านเขาหิน High Stay

1.1 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี พบว่าองค์ประกอบสำคัญที่เป็นปัจจัยในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสาน ได้แก่

- 1) ทรัพยากรท้องถิ่นที่สามารถแปรรูปหรือสร้างมูลค่าเพิ่ม
- 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการ
- 3) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 แสดงผลลัพธ์จากปัญหาและการแก้ไขที่อยากให้เกิดขึ้นในอนาคต

ปัญหา	การแก้ไขที่อยากให้เกิดขึ้นในอนาคต
1) การขาดความรู้และทักษะในการจัดการการท่องเที่ยว 2) การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง 3) การรักษาสสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว	1) การวางแผนและวิธีการดำเนินการที่เป็นระบบ 2) มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมและยั่งยืน

จะเห็นได้ว่าปัญหาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay มีความสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน แต่กระบวนการพัฒนานี้มีความซับซ้อนและต้องการการวางแผนและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานที่เหมาะสมกับทรัพยากรชุมชนบ้านเขาดิน High Stay ควรเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน มีการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน และการสร้างประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ โดยต้องปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การบริหารจัดการและการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของชุมชน ดังนั้น แนวทางการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เหมาะสำหรับวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี จึงสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1.1.1 การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืน

ทรัพยากรสำคัญของชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น สมุนไพร ผักผลไม้ ออร์แกนิกและผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน โดยการนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้

1.1.2 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อต่อยอดแนวทาง และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

1.1.3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวทางเลือก เช่น การสร้างจุดบริการนักท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

1.2 ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสาน ในชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนควรมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น สินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นบ้าน และกิจกรรมเชิงประสบการณ์ การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญภายในชุมชนเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่า และสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้

1.2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น การพัฒนาของที่ระลึกจากสมุนไพร และการออกแบบแพ็คเกจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

1.2.2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว โดยการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นเฉพาะตัว เช่น เส้นทางสุขภาพ เส้นทางวัฒนธรรม และเส้นทางการเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

1.3 ผลงานการออกแบบ

การออกแบบผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวของชุมชนมุ่งเน้นการสร้างแพ็คเกจที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย การปรับปรุงพื้นที่ให้รองรับการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อออนไลน์และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เช่น งานแสดงสินค้าท้องถิ่น เพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

ภาพที่ 2: ภาพผลงานการจัดกิจกรรมต้นแบบ Food & Fun @ Chaiyo Farm
ที่มา: ฝนทิพย์ วรรณะศิริพันธ์ รังสิตสวัสดิ์, 2565

การประเมินความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม Food & Fun @ Chaiyo Farm เป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้ทราบถึงประสบการณ์และความคิดเห็นของผู้เข้าร่วม เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมในอนาคต สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วมได้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว จากการประเมินผลความพึงพอใจมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับข่าวสารการจัดกิจกรรมต้นแบบจากการประชาสัมพันธ์ Word of Mouth (การบอกต่อ) โดยเหตุผลของการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมมาก่อน จึงต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และกิจกรรม Food & Fun @ Chaiyo Farm เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมชื่นชอบ คือ กิจกรรมการสาธิตในการทำอาหารและผลิตภัณฑ์ของชุมชน ได้แก่ การทำไวน์มัลเบอร์รี่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังประทับใจในตัวของกิจกรรมที่ตนเองเข้าร่วม รวมถึงการประทับใจในสถานที่และบรรยากาศโดยรวมภายในงาน โดยมีคะแนนความพึงพอใจด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 และมีภาพรวมกิจกรรมเกี่ยวกับสถานที่ในทิศทางที่ดี นอกจากนี้ยังมีคะแนนความพึงพอใจด้านการบริการ การอำนวยความสะดวก และการต้อนรับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 ภาพรวมในด้านการบริการ

การอำนวยความสะดวก และการต้อนรับ อยู่ในเกณฑ์ดี อาหารอร่อย ทำให้ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจมาก และความพึงพอใจในด้านการจัดกิจกรรม วัน และระยะเวลาของกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.5 ในการจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างเรียบง่ายและเป็นกันเอง ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประทับใจในงาน Food & Fun @ Chaiyo Farm เป็นอย่างมาก

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ปัจจัยการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	ระดับความพึงพอใจ
ความหลากหลายของกิจกรรม	4.7	สูงมาก
คุณภาพการบริการ	4.5	สูง
สภาพแวดล้อม	4.3	สูง
ราคาและความคุ้มค่า	4.2	ปานกลาง-สูง

หมายเหตุ: การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในตารางนี้ใช้การวัดความพึงพอใจแบบ Likert Scale 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Rensis Likert (1932) ซึ่งเป็นเป็นมาตรฐานที่ใช้ในการวัดเจตคติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยระดับความพึงพอใจ ในตารางนี้แปลผลตามเกณฑ์ของ Best (1977) ดังนี้: ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ “สูงมาก” ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง “สูง” ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง “ปานกลาง” ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง “น้อย” ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง “น้อยมาก”

1.3.1 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

- 1) ส่งเสริมการอบรมและพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกชุมชน
- 2) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น
- 3) ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เหมาะสำหรับวิสาหกิจชุมชน High Stay อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการดำเนินการวิจัยจากการศึกษาวิจัยทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานโดยชุมชนสำหรับวิสาหกิจชุมชน High Stay อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและกำหนดปัญหา หรือประเด็นต่าง ๆ ให้ครอบคลุม เพื่อใช้ในการช่วยให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่ดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ยังสร้างมูลค่าและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชนของวิสาหกิจชุมชนบ้าน

เขาหิน High Stay มีความซับซ้อนและต้องการการวางแผนและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ความสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใครให้นักท่องเที่ยว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การจำหน่ายสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถเสริมสร้างความสามัคคีและการทำงานร่วมกัน รวมถึงการส่งเสริมให้ชุมชนเห็นคุณค่าและรักษาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง ซึ่งมีความท้าทายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวจะต้องครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การระบุทรัพยากร การออกแบบและพัฒนากิจกรรม การสร้างเครือข่ายและการทำการตลาด การติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสาน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า วิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay เป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสานซึ่งรวมเอาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ทรัพยากรหลักของชุมชนมีสภาพแวดล้อมและธรรมชาติที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ชุมชนมีเอกลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตได้ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและอาหารผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มีการทำเกษตรกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมและเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตทาง

การเกษตรจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานโดยชุมชนสำหรับวิสาหกิจชุมชน High Stay อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ขั้นตอนที่ 3 การระดมสมอง (Brainstorming) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview), และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนาและออกแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานโดยชุมชน เป็นขั้นตอนสำคัญในการรวบรวมข้อมูลจากการพูดคุยสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนั้นยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ละเอียดและเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน

สรุปผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 ได้ว่า วิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay มีการท่องเที่ยวแบบผสมผสานที่เน้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างยั่งยืน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและความหมายสามารถสร้างรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวช่วยให้ชุมชนสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลจากสมาชิกชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดำเนินการใน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีการระบุและประเมินอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านเขาดิน เพื่อเข้าใจลักษณะเฉพาะตัวที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงกระบวนการศึกษาการทำอาหารและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการการระดมสมอง (Brainstorming) โดยรวบรวมความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว โดยจัดกิจกรรมระดมสมองร่วมกับสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการเก็บข้อมูลจากสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว โดยสัมภาษณ์ตัวแทนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็น ทศนคติ และความสนใจ และมีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อใช้ในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยการจัดกิจกรรม “Food & Fun @ Chaiyo Farm” ซึ่งมีการสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การส่งเสริมสุขภาพจากผักออร์แกนิกและการสร้างสรรค์งานศิลปะจากธรรมชาติในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจจากผู้บริโภค จากเข้าร่วมกิจกรรม “Food & Fun @ Chaiyo Farm” โดยประเมินความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วม เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรม

ในอนาคต ผลลัพธ์จากการจัดกิจกรรม “Food & Fun @ Chaiyo Farm” ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบของวิสาหกิจ เช่น การทำไวน์มัลเบอร์รี่ การทำน้ำพริกกะปิ และน้ำพริกลุยสวนสมุนไพร นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมสุขภาพจากการปลูกผักออร์แกนิกส์และเรียนรู้สมุนไพรในชุมชน มีการสร้างสรรค์งานศิลปะจากธรรมชาติ เช่น การทำผ้าย้อมสีจากใบไม้ เพื่อสร้างรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และงานฝีมือ โดยมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมในด้านสถานที่ การบริการ การอำนวยความสะดวก และการจัดกิจกรรม ซึ่งได้รับคะแนนความพึงพอใจในระดับสูง การจัดกิจกรรม “Food & Fun @ Chaiyo Farm” ส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนบ้านเขาดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี เป็นการใช้ศักยภาพของชุมชนในการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน มีกระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอนเริ่มจาก กระบวนการวางแผนและการออกแบบผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เนื่องจากต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งรวมถึงประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จากการประเมินและระบุอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งขั้นตอนนี้ช่วยให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี จากการวางแผนและออกแบบผลิตภัณฑ์สามารถต่อยอดการดำเนินงานวิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกช่วยให้สามารถเข้าใจความคิดเห็นและทัศนคติของสมาชิกชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างครอบคลุม นอกจากนี้การจัดกิจกรรมระดมสมองและการสนทนากลุ่มเป็นการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งช่วยให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรม Food & Fun @ Chaiyo Farm เป็นตัวอย่างของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ คือ การสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น การทำไวน์มัลเบอร์รี่ การทำน้ำพริกกะปิ และการทำน้ำพริกลุยสวนสมุนไพร ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน มีการส่งเสริมสุขภาพจากการบริโภคผักออร์แกนิก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้วิธีการปลูกผักออร์แกนิก และการใช้สมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ รวมถึงมีการสร้างสรรค์งานศิลปะจากธรรมชาติ โดยการทำผ้าย้อมสีจากใบไม้ ซึ่งช่วยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต จากการประเมินผลพบว่าผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในระดับสูง ทั้งในด้านสถานที่ การบริการ การอำนวยความสะดวก และการจัดกิจกรรม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน โดยมีวิสาหกิจ

ชุมชนบ้านเขาดิน High Stay อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กิจกรรม Food & Fun @ Chaiyo Farm เป็นตัวอย่างที่ดีของการผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การส่งเสริมสุขภาพ และการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทำให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสประสบการณ์ที่มีคุณค่าและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน

กระบวนการดำเนินงานวิจัยเริ่มต้นจากการวางแผนและออกแบบกิจกรรมโดยการศึกษาบริบทและอัตลักษณ์ของชุมชน จากนั้นใช้การสัมภาษณ์ สังเกต และการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนมีส่วนช่วยให้กิจกรรมตอบโจทย์ความต้องการอย่างแท้จริง กิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้เข้าร่วมในระดับสูงทั้งด้านสถานที่ บริการ และกิจกรรม

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจและดำเนินงาน (Asker et al., 2010) นอกจากนี้ ยังสัมพันธ์กับแนวคิดการออกแบบประสบการณ์ (Experience Design: Pine & Gilmore, 1999) ที่เน้นการสร้างกิจกรรมที่สามารถตอบโจทย์ทั้งอารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่าของนักท่องเที่ยว โดยกิจกรรม “Food & Fun @ Chaiyo Farm” ได้ผสมองค์ประกอบทั้งสองแนวคิดดังกล่าวไว้อย่างลงตัว

ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานของ นฤมล เรืองสกุล (2563) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวมีผลอย่างมากต่อความยั่งยืนและการสร้างอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน งานวิจัยนี้แตกต่างจากแนวคิดบางส่วนที่เน้นการใช้แหล่งทุนภายนอกเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก โดยแสดงให้เห็นว่า “ทุนในชุมชน” คือหัวใจของการพัฒนาที่แท้จริง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญที่เป็นคำตอบของสมมุติฐานข้อที่ 1 ได้แก่ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดโครงสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน องค์ประกอบทั้งสามนี้ไม่เพียงแต่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดเท่านั้น แต่ยังสามารถตอบปัญหาเชิงบริบทที่ระบุไว้ในตารางที่ 1 ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งเรื่องอัตลักษณ์ที่คลุมเครือ ความร่วมมือที่ไม่เป็นระบบ และข้อจำกัดของพื้นที่กิจกรรม

สุดท้ายนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสังเคราะห์เป็นแนวทางที่นำไปปรับใช้ในชุมชนอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ โดยเฉพาะชุมชนที่มีทุนวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่เด่นชัด ข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แก่ การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นเจ้าของกิจกรรมท่องเที่ยวของตน การสนับสนุนองค์ความรู้ และการตลาด และการสร้างเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน เพื่อขยายผลการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ทำให้ได้ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน โดยมีวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหิน High Stay อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ซึ่งสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวโดยการร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และองค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานการศึกษา เพื่อให้ได้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ความรู้ และทรัพยากร

1.1.2 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์และการตลาด ควรใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และการตลาด เพื่อเพิ่มการเข้าถึงนักท่องเที่ยว โดยการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมในวงกว้าง เพื่อช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความสะดวกสบายในการเข้าถึงข้อมูล

1.1.3 ควรพัฒนางิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีความเฉพาะเจาะจงและไม่ซ้ำใคร เช่น การทำกิจกรรมเชิงเกษตร การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เพื่อสร้างความทรงจำที่น่าประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

บรรณานุกรม

เก็จกนก เอื้องวงศ์, & พิชิต ฤทธิ์บุญ. (2556). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2556). การท่องเที่ยวโดยชุมชน: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

นฤมล เรืองสกุล. (2563). การท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการสร้างอัตลักษณ์ในพื้นที่ท่องเที่ยวท้องถิ่น.

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 15(2), 45–59.

วัชรินทร์ อินทพรหม. (2563). การทบทวนวรรณกรรมสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 1(9)

สินธะวา คามดิษฐ์. (2556). แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุภางค์ จันทวานิช. (2549). วิธีกรวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- Asker, S., Boronyak, L., Carrard, N., & Paddon, M. (2010). Effective community based tourism: A best practice manual. Sustainable Tourism Cooperative Research Centre.
- Chambers, R. (1994). Participatory rural appraisal (PRA): Analysis of experience. *World Development*, 22(9), 1253–1268. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(94\)90003-5](https://doi.org/10.1016/0305-750X(94)90003-5)
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1–55.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). *The experience economy: Work is theatre & every business a stage*. Harvard Business School Press.
- UNWTO. (2022). *Tourism trends 2022*. Retrieved from <https://www.unwto-tourismacademy.ie.edu/2021/08/tourism-trends-2022>
- World Economic Forum. (2022). *International travel levels tipped to soar again in 2022*. Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2022/06/international-travel-2022-covid19-tourism>

